

Nepřiměřená ujednání ve spotřebitelských smlouvách po rekodifikaci soukromého práva

eFocus

Publikace nabízí jedinečné a komplexní zpracování tohoto tématu z oblasti ochrany spotřebitele. Reflektuje změny, které přináší občanský zákoník č. [89/2012](#) Sb., ale neopomíjí ani původní právní úpravu této problematiky v občanském zákoníku č. [40/1964](#) Sb., která zůstává relevantní pro smluvní vztahy vzniklé před účinností nové právní úpravy.

V knize jsou ilustrovány souvislosti s úpravou danou evropským právem s ohledem na některá úskalí vzniklá implementací relevantních směrnic. Vysvětleny jsou všechny důležité související pojmy, způsob provádění testu nepřiměřenosti a také jsou zmíněny důvody možných rozepří vycházejících z nepřiměřených ujednání, včetně příslušné judikatury. Monografie dále upozorňuje na úskalí vznikající z rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách a varuje před jejich možnými nástrahami pro spotřebitele.

Knih je nejen cennou vědeckou publikací, ale díky svému zaměření na praxi i judikaturu českých soudů nabízí také neocenitelné vodítko při řešení soudních i mimosoudních sporů vzniklých z nepřiměřených ujednání ve spotřebitelských smlouvách. Přínosem může být i pro laickou veřejnost, již poskytuje nejen náhled na dlouhodobé a neustále se opakující problémy běžných spotřebitelů, ale poskytuje i nástin možností obrany před těmito situacemi.

Nepřiměřená ujednání ve spotřebitelských smlouvách po rekodifikaci soukromého práva

Blanka Vítová

nakladatelství Wolters Kluwer, 2014, 264 stran

Publikaci lze objednat >>> [zde](#).

Z publikace vybíráme:

Kapitola 2

Úvod do problematiky nepřiměřených ujednání

„Je zajímavé, že lidé potřebují nejrozmanitější rady pro život a že většina sama nemyslí, ale čeká na nějakou radu.“

Jaroslav Hašek

Ochrana spotřebitele je součástí právního řádu již několik desetiletí. Přesto stále zůstávají problémy, a to jak teoretické, tak praktické, které zákonodárce opomíjí a které působí řadu problémů jak v praxi, tak v teorii. Jak uvedl lord Denning v jednom ze svých – dnes již historických rozhodnutí[1] – *nikdo z vás si již nepamatuje ujednání, kterými silnější strana vylučovala svoji odpovědnost. Tato ujednání byla malým písmem vytištěna na zadních stranách lístků, objednávek a faktur. Byla*

obsažena v katalogích nebo tabulkách. Byla závazná pro každou osobu, která je akceptovala bez výhrady. Nikdo se proti tomu neohrazoval. Nikdo je nikdy nečetl, ani nevěděl, co v nich stojí. Bez ohledu na to, jak byla nepřiměřená, byla závazná. Toto vše se dělo ve jménu „smluvní volnosti“.

Problémy spojené s tzv. nepřiměřenými ujednáními ve spotřebitelských smlouvách přetrvaly dodnes. Právní úprava těchto ujednání se stala součástí právního řádu mnohých států (včetně ČR) na základě směrnice 93/13/EHS. Před zavedením této směrnice však bylo možné některé z nepřiměřených ujednání prohlásit za neplatné z důvodu rozporu se zákonem[2] či dobrými mravy, či pokud byly nesrozumitelné.

Směrnice 93/13/EHS si klade za cíl zvýšenou ochranu spotřebitele před ujednáními, která pro něj mohou být nevýhodná a která vyplývají z nerovného postavení ve smluvním vztahu podnikatele a spotřebitele. Podnikatelé vystupují v tomto vztahu jako silnější smluvní strana, zejména s ohledem na jejich znalosti trhu, znalosti práva a silnější finanční zázemí, než jaké mají (nebo jsou ochotni mít) spotřebitelé. Směrnice byla původně navržena za účelem chránit spotřebitele před standardizovanými (formulářovými) smlouvami[3] a všeobecnými smluvními podmínkami, na které se s ohledem na smluvní volnost a autonomii vůle odvolávaly silnější smluvní strany.

V souvislosti se směrnicí 93/13/EHS se léta diskutuje,[4] zda upřednostňovat smluvní volnost[5] a autonomii vůle,[6] či zda je lepší více chránit slabší stranu a autonomii vůle potlačit.[7] Směrnice 93/13/EHS a právo na ochranu spotřebitele samozřejmě upřednostňují potlačení smluvní autonomie vůle a posílení pozice spotřebitele, a to zejména tím, že stanovují podmínky, za kterých může soud ujednání ve smlouvě označit za nepřiměřené, a proto pro spotřebitele nezávazné. Často se totiž stává, že smlouvy uzavírané se spotřebitelem jsou podnikatelem dopředu připraveny a spotřebitel nemá možnost se k jednotlivým ujednáním vyjádřit (formulářové smlouvy). Stává se tak, že podnikatel formuluje smluvní podmínky ve svůj prospěch a stanoví spotřebiteli nepřiměřené povinnosti, omezí jeho práva, a tím posílí své postavení.

Zásada autonomie vůle tedy není v praxi zajištěna, neboť spotřebitel nemá žádný vliv na obsah smlouvy.[8] To odůvodňuje zásah státu do smluvní volnosti stran s cílem zajistit co největší smluvní spravedlnost.[9]

Spotřebitel však nemůže být chráněn obecně před uzavíráním nevýhodných smluv,[10] bylo by ale možné posílit veřejnoprávní ochranu spotřebitele.[11] V souladu s principem *vigilantibus iura* je samozřejmě autonomie vůle ponechána v oblastech týkajících se ceny (pokud nejsou v rozporu s obecně závaznými předpisy a institutem *laesio enormis*) a hlavního předmětu smlouvy (zde je spotřebitel chráněn samotnou hospodářskou soutěží).

2.1 Autonomie vůle nebo ochrana slabší strany?

Často se klade otázka, co by mělo být typičtější pro současné soukromé právo, smluvní volnost nebo přísná ochrana slabší strany? Na jedné straně stojí odborníci volající po ochraně spotřebitele jako slabší strany, na straně druhé stojí zastánci názoru, že by měla být ochrana spotřebitele zrušena a zavedena smluvní volnost v plné šíři. Zastánci tohoto druhého názoru se opírají o fakt, že ochrana spotřebitele není vždy zcela efektivní a naopak může vést k opačnému výsledku a že by spotřebitelé – tedy alespoň ti silnější – měli mít možnost nevyužít ustanovení na ochranu spotřebitele v případech, kdy jsou schopni vyjednat podmínky (nebo posoudit riziko), které oni sami považují za příznivější.[12],[13] K tomu se připojují názory[14] zdůrazňující ekonomickou stránku ochrany spotřebitele a negativní ekonomické důsledky přísné právní regulace.

Spotřebitelské právo se často klade jako protiklad k obecnému smluvnímu právu, které je ovládáno zásadou autonomie vůle, která je pro soukromé právo stěžejní a typická.[15] Soukromoprávní

autonomie vůle je někdy označována za nutnou podmínku demokratické společnosti.[16] Dle Nejvyššího soudu ČR[17] se v občanskoprávních vztazích obecně uplatňuje princip autonomie, který se promítá do smluvní autonomie a znamená, že je ponecháno zásadně na volném uvážení samotných subjektů, jakou smlouvu (resp. zda vůbec) uzavřou, s kým ji uzavřou, co bude jejím předmětem a obsahem, jakou zvolí formu (pokud není předepsána zákonem). Tak mohou subjekty občanskoprávních vztahů nejlépe realizovat vlastní osobní a hospodářské představy a záměry v souladu s jejich individuálními zájmy a potřebami neboli realizovat je po svém. Nejvyšší soud v tomto případě klade důraz především na obsah toho, na čem se smluvní strany dohodly. Autonomie vůle je rovněž stěžejní zásadou zák. č. [89/2012](#) Sb.[18]

K obecné zásadě „smlouvy se mají dodržovat“ zaujal rovněž Ústavní soud jasné stanovisko: *Jestliže však subjekty již jednou uzavřou podle svého rozhodnutí určitou smlouvu (ať již pojmenovanou či nepojmenovanou), platí, že tuto smlouvu mají povinnost plnit (pacta sunt servanda). I nepojmenovaná smlouva je stejně závazná jako pojmenovaná, je-li uzavřena po právu. V souladu se zásadou dispozitivnosti, ovládající soukromé právo, není tato zákonná úprava subjektům soukromoprávních vztahů vnucována. Zákonná úprava v občanském zákoníku se proto uplatní až poté, kdy subjekty soukromoprávních vztahů nedají v rámci svého individuálního soukromého rozhodování přednost smluvnímu ujednání práv a povinností, které by jejich zájmům, potřebám a preferencím více vyhovovalo.*[19] Toto však neplatí pro vztahy, kde na jedné straně vystupuje slabší smluvní subjekt. Spotřebitelské právo odvozuje od obecného práva a vytváří speciální pravidla, použitelná pouze ve vztazích, kde na jedné straně stojí spotřebitel a na straně druhé podnikatel. Cílem těchto ustanovení tedy není upravovat právní vztahy neomezeného a neurčitého počtu osob, tak jak je tomu u obecného práva.[20]

Východiskem spotřebitelské ochrany je představa, podle níž se spotřebitel ocitá ve fakticky nerovném postavení s profesionálním dodavatelem, a to s ohledem na okolnosti, za nichž dochází k uzavření smlouvy, s ohledem na větší profesionální zkušenost podnikatele, jeho lepší znalost práva a snazší dostupnost právních služeb, a konečně se zřetelem na možnost stanovovat smluvní ujednání prakticky jednostranně cestou formulářových smluv. Pro tyto vztahy je charakteristické, že vyjednávání o smluvních podmínkách přichází a je vedeno podnikatelem, spotřebitel není na smluvní ujednání připraven (psychicky ani nemá dostatečnou znalost práva), podnikatel při uzavírání smlouvy využívá moment překvapení a nezkušenosti spotřebitele. V některých případech, jak je tomu např. při podomním prodeji a různých „soutěžích“ nebo „výjezdních akcích“, je u spotřebitele často vyvolán pocit vděčnosti, spotřebitel nemá na místě samém možnost porovnat jakost a cenu nabídky s jinými nabídkami na trhu atd.[21] Existují navíc podnikatelská odvětví (poskytování služeb v oblasti telekomunikací, bankovníctví apod.), kde velké obchodní společnosti postupují obdobným způsobem a mají ve všech svých smlouvách velmi podobné smluvní podmínky. Spotřebitel tak nemá faktickou možnost svobodné volby.

Ani zákonodárcem určená míra ochrany slabší strany by však neměla překročit určitou mez. Je nutné si uvědomit, že soukromé právo je zásadně vybudováno na zásadě *vigilantibus iura scripta sunt*, proto je nutné hledat pouze rozumnou míru ochrany spotřebitele.[22]

Právní úprava nepřiměřených ujednání byla zavedena zejména z důvodu, aby byl spotřebitel chráněn v procesu uzavírání a plnění smlouvy a aby byly chráněny jeho zájmy a zvýšila se pravděpodobnost, že smlouvě, kterou podepíše, bude rozumět.

Ve většině právních úprav je běžné, že soukromé právo chrání tzv. slabší stranu, tedy stranu, která je ve slabší pozici, ať se jedná o nezletilé, omezené ve svéprávnosti, nájemce, nebo spotřebitele. Zatímco oblasti ochrany nezletilých nebo omezených ve svéprávnosti jsou v našem právním řádu již celkem ustálené, ochrana spotřebitele se stále rozrůstá a přibývají stále nové předpisy na komunitární i národní úrovni.

Ústavní soud ve své judikatuře dovedl autonomii vůle z čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), podle něhož každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá. Projevuje se zde jak strukturální princip, tak subjektivní právo jednotlivce, které je omezené k prosazení jiného práva či veřejného zájmu na základě zákona, přičemž takové omezení musí být přiměřené sledovanému cíli, jehož má být dosaženo.[23] Ústavní soud uvedl, že ... *v obecné rovině lze souhlasit s názorem zdůrazňujícím význam autonomie vůle v oblasti závazkových vztahů. Ústavní soud považoval respekt a ochranu autonomie vůle ve své judikatuře dokonce za zcela elementární podmínku fungování materiálního právního státu, za původní „matrici“ vztahu mezi jednotlivcem a veřejnou mocí ve smyslu „konstanty“ vytčené před závorkou, „v níž se ocitají jednotlivá specifikovaná základní práva pozitivněprávně formulovaná v reakci na jejich masové porušování autoritativními či totalitními režimy. Potřeba formulace dílčích základních práv byla totiž vždy historicky podmíněna reakcí na masové porušování té které oblasti svobody jednotlivce, z níž vyvstalo konkrétní základní právo.“ Přesto však ochrana autonomie vůle nemůže být absolutní tam, kde existuje jiné základní právo jednotlivce nebo ústavní princip či jiný ústavně aprobovaný veřejný zájem, které jsou způsobilé autonomii vůle proporcionálně omezit.*[24] Je tedy nepochybné, že současná (jednostranně) kogentní úprava spotřebitelských smluv tyto ústavní podmínky omezení autonomie vůle kontrahentů splňuje.

Zastánci autonomie vůle říkají, že by omezení ujednání, ke kterým se strany zavazují, měla být co nejmenší, neměl by se brát v úvahu způsob, jakým může určité ujednání poškodit zájmy stran. Naopak přístup, který zastává zvýšenou ochranu slabší strany a je zaměřen na poctivost, bere v úvahu zájmy jednotlivých smluvních stran.[25]

Svoboda uzavírání smluv a svoboda obsahu smlouvy umožňují jednotlivci vytvoření jeho vlastních právních poměrů, za které sám odpovídá.[26] Důvodem pro zvýšenou ochranu spotřebitele a pro potlačení autonomie vůle, která je jinak typická pro soukromoprávní vztahy, je zejména fakt, že celý smluvní vztah, do kterého spotřebitel vstoupí, a smluvní ujednání, na která přistoupí, pak mohou ovlivnit jeho soukromý život. Spotřebitel nevstupuje do smluvního vztahu za účelem zisku, ale z důvodu zlepšení svého soukromého života. Spotřebitelské smlouvy obsahující nepřiměřená ujednání mohou vyloučit některá očekávání spotřebitele, která od daného závazku má, mohou na něho klást nepřiměřené další povinnosti, nebo mohou způsobit újmu v majetkové (i nemajetkové) sféře spotřebitele, nebo mohou být pro spotřebitele i nebezpečné, např. v případě neexistence některých povinností podnikatele. V takových případech pak nepřiměřená ujednání zasahují do spotřebitelova osobního života i v další fázi, kdy je spotřebitel nucen vynaložit čas, psychickou i fyzickou námahu i finance na zajištění právní rady, na unesení důkazního břemene a často raději rezignuje, než aby „bojoval s větrnými mlýny“.[27]

Přestože je ochrana slabší strany v demokratických právních řádech nezbytná, je nutné si uvědomit, že tato ochrana něco stojí,[28] a poukázat na možné negativní důsledky chování chráněné strany, kdy spotřebitel spoléhá pouze na právní řád, který ho má ochránit. Rozdíl je rovněž v nákladech podnikatele v případě uzákonění kogentních a dispozitivních ustanovení, která dávají podnikateli větší prostor k jednání.[29]

Některá soudní rozhodnutí v této oblasti se snaží odstranit subjektivní odpovědnost spotřebitele a nahrazují ji odpovědností strany druhé (podnikatele). Taková rozhodnutí však mohou utvrzovat a podporovat spotřebitele v nevhodném a nezodpovědném (neinformovaném) chování vůči druhé smluvní straně.[30] Rovněž zavedení rozsáhlých informačních povinností a na ně navazujících lhůt pro bezdůvodné odstoupení od smluv může mít naprosto opačný efekt – tedy že smluvní vztah a právní závaznost smlouvy bude brána ze strany spotřebitele na lehkou váhu. K tomu uvádí Pelikánová (zejména ve vztahu k slabší straně zaměstnance, dle našeho názoru je to však dost dobře použitelné i ve vztahu k slabší straně spotřebitele), že široké vrstvy neinformované veřejnosti stále znovu podléhají svůdné myšlence socialismu, aniž si uvědomují druhou stránku téhož, totiž že

ukládání tíživých ochranných povinností podnikatelům může celé jejich podnikání znemožnit.[31] To se může v rámci ochrany spotřebitele projevit například tak, že drobní podnikatelé budou pod tíhou nákladů na zvýšenou informační povinnost nuceni podnikání ukončit a na trhu zůstanou pouze velké nadnárodní společnosti, které pak mohou jednodušeji ovládnout trh a diktovat podmínky, které bude spotřebitel muset přijmout, protože nebude existovat jiná konkurence. Extrémem v ochraně spotřebitele je možná ochrana v severských státech, kde ochrana spotřebitele jde tak daleko, že chrání spotřebitele i v případě, že není schopen splácet své závazky.[32] Podle tohoto práva může soud zmírnit následky prodlení dlužníka (spotřebitele) v případě, kdy důvod pro takové prodlení tkví v nepříznivých změnách týkajících se spotřebitelova zdraví, práce, rodinné nebo bytové situace.[33]

---

[1] Rozhodnutí *George Mitchell (Chesterhall) Ltd proti Finney Lock Seeds Ltd* [1983] 2 AC 803, [1983] 2 All ER 737, [1983] 3 WLR 163, [1983] 2 Lloyd's Rep 272, [1983] Com LR 209 [online]. Dostupný na [www, k dispozici >>> zde](http://www.kdispozici.cz). [cit. 2011-03-21].

[2] Přestože ne každý rozpor se zákonem musí nutně představovat neplatnost právního úkonu – HULMÁK, M. in ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 530. K tomu rovněž nález Ústavního soudu ČR ze dne 6. dubna 2005 sp. zn. II. ÚS 87/04: Závěr, že určitý právní úkon je neplatný pro rozpor se zákonem nebo proto, že zákon obchází, se musí opírat o rozumný výklad dotčeného zákonného ustanovení. Nelze vystačit pouze s gramatickým výkladem. Významnou roli zde hraje především výklad teleologický. Je proto nutné se vždy ptát po účelu zákonného příkazu či zákazu.

[3] Jde o smlouvy, kdy spotřebitel nemá v průběhu kontraktace možnost do jednotlivých smluvních ujednání zasáhnout – může si vybrat pouze, zda smlouvu uzavřít čili nic. Sedláček mezi běžnou smlouvou a touto adhezní smlouvou spatřuje rozdíl v tom, že zatímco u běžné smlouvy mohou rovnocenní kontrahenti vzájemnými ofertami docílit smlouvy vyhovující oběma, u adhezních smluv nemůže oblat s úspěchem učinit vzájemnou nabídku a tím docílit pro sebe výhodnějších smluvních podmínek. Proto je zde hospodářská adheze (odvislost) jednoho kontrahenta na druhém. SEDLÁČEK, J. *Obligační právo*. 1. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 19.

[4] Viz např. DOHNAL, J. *Obrana spotřebitele, nebo bránění obchodnímu styku?* *Bulletin advokacie*, 2010, č. 5, s. 66-69.

[5] Smluvní volnost je rovněž uznávanou zásadou práva Evropského společenství. V rozsudku ve věci *Werhof* Soudní dvůr EU řekl, že smlouvy se vyznačují zásadou autonomie vůle, podle které jsou strany zejména svobodny v tom, aby se navzájem zavazovaly. (Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 9. března 2006, *Hans Werhof proti Freeway Traffic Systems GmbH & Co. KG.*, C-499/04, *Sb. rozh.* (2006) s. I-02397.)

[6] K tomu více např. KOZIOL, H., WELSER, R. *Grundriss des bürgerlichen Rechts. Band I: Allgemeiner Teil - Sachenrecht - Familienrecht*. 11. Aufl. Wien: MANZ, 2000, s. 84; LARENZ, K., WOLF, M. *Allgemeiner Teil des bürgerlichen Rechts*. 9. Aufl. München: C. H. Beck, 2004; AUBERT, J. L., Savaux, É., *Les obligations*. 1. Acte juridique. 12. ed. Paris: Dalloz-Sirey, 2006, s. 72; DÍEZ-PICAZO, L., GULLÓN, A. *Sistema de derecho civil, vol. I*. 10. ed. Madrid: Editorial Tecnos, 2002, s. 369 a násl.

[7] Této problematice je věnována samostatná kapitola.

[8] Viz rozsudky Soudního dvora ze dne 27. června 2000, *Océano Grupo Editorial SA proti Roció Murciano Quintero* (C-240/98) a *Salvat Editores SA proti José M. Sánchez Alcón Prades* (C-241/98), *José Luis Copano Badillo* (C-242/98), *Mohammed Berroane* (C-243/98) a *Emilio Viñas Feliú* (C-244/98, spojené věci C-240/98 až C-244/98, *Sb. rozh.* (2000) s. I-04941 (bod 25); rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 26. října 2006, *Elisa María Mostaza Claro proti Centro Móvil Milenium SL.*, C-168/05, *Sb. rozh.* s. I-10421 (bod 25). Soudní dvůr v těchto rozsudcích v souvislosti s výkladem článků 6 a 7 směrnice 93/13/ /EHS konstatoval, že systém ochrany zavedený směrnicí vychází z toho, že se spotřebitel nachází v

nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli, co se týče jak vyjednávací pravomoci, tak úrovně informovanosti, které jej vede k tomu, že přistoupí k podmínkám předem vyhotoveným prodávajícím nebo poskytovatelem, aniž by mohl ovlivnit jejich obsah.

[9] V tomto smyslu TILMANN, I. Die Klauselrichtlinie 93/13/EWG auf der Schnittstelle zwischen Privatrecht und öffentlichem Recht – Eine rechtsvergleichende Untersuchung zum Europarecht. München: C. H. Beck, 2003, s. 8.

BASEDOW, J. Die Europäische Union zwischen Marktfreiheit und Überregulierung – Das Schicksal der Vertragsfreiheit. In Sonderdruck aus Bitburger Gesprächen Jahrbuch 2008/I. München 2009, s. 102, poukazuje na to, že právní předpisy upravující smluvní právo odpovídají politické vůli bojovat proti některým nedostatkům v hospodářském životě prostřednictvím právních předpisů. Autor z této skutečnosti vyvozuje, že koncept smluvní svobody na úrovni Společenství nespadá do soukromého práva, ale do oblasti regulační: pokud hospodářská soutěž omezuje nepřiměřený výkon hospodářské moci, jsou autonomie vůle a smluvní volnost ve veřejném zájmu. Pokud nedokonalosti trhu brání vzniku soutěžních podmínek, jsou zásahy státu do smluvní volnosti legitimní.

[10] „Podstata lidská je tak uzpůsobena, že člověk se chce ve všem nechat vést svou vlastní vůlí, nechce být nucen a ani nemůže bez porušení své přirozenosti.“ KOMENSKÝ, J. A. Obecná porada o nápravě věcí lidských. Praha, Nakladatelství Svoboda, 1992, sv. III, s. 33. Citováno z FLOSS, P. Poselství J. A. Komenského současné Evropě. Brno: Nakladatelství Soliton, 2005, s. 62.

[11] Shodně k tomu HURDÍK, J. Systém spotřebitelského práva na cestě k začlenění do systému soukromého práva. In TICHÝ, L., VEČL, T. (eds.) Vývoj evropského spotřebitelského práva (k návrhu směrnice o právech spotřebitele). Praha: Univerzita Karlova, 2009, s. 106.

[12] HARTLIEF, T. Freedom and Protection in Contemporary Contract Law. Journal of Consumer Policy, 2004, Vol. 27, č. 3, s. 253–267.

[13] Willet ve své knize rozlišuje dále mezi tzv. freedom of contract a tzv. freedom to contract, které se projevují zejména ve spotřebitelských smlouvách. K tomu více WILLET, Ch. Fairness in Consumer Contracts. The Case of Unfair Terms. Aldershot: Ashgate Publishing Ltd, 2007, s. 18–19.

[14] KÖTZ, H., FLESSNER, A. European contract law – Vol. 1: Formation, Validity, Content of Contracts; Contract and Third Parties. Oxford: Clarendon Press, 1997, s. 12 a násl; MACKAAY, E. The Economics of Civil Law Contract and of Good Faith [online]. Dostupný na [www](#), k dispozici >>> [zde](#). [cit. 2011-03-11]; HURDÍK, J., HANDLAR, J. Koncepce a systém závazků ze smluv v návrhu nového českého občanského zákoníku. In LAZAR, J. (ed.) Reforma súkromného práva v strednej a východnej Európe. Bratislava: IURA EDITION, 2009, s. 348.

[15] Autonomii vůle můžeme obecně členit na dílčí subprincipy – vychází z něj zejména vlastnická, smluvní, testovací a sdružovací svoboda. K tomu více BEZOUŠKA, P. Autonomie vůle. In HAVEL, B., PIHERA, V. Soukromé právo na cestě. Eseje a jiné texty k jubileu Karla Eliáše. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 31. V rámci této kapitoly se budeme zabývat smluvní autonomií vůle.

[16] TRATAR, B. Lidská důstojnost jako projev svobody v oblasti soukromého práva. Právník, 2008, č. 4, s. 365.

[17] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. října 2005 č. j. 33 Odo 872/2005-302.

[18] Viz důvodová zpráva k zák. č. [89/2012](#) Sb. [online]. Dostupný na [www](#), k dispozici >>> [zde](#). [cit. 2013-11-24].

[19] Nález Ústavního soudu ČR dne 13. října 2004, sp. zn. III. ÚS 104/94.

[20] Můžeme se ptát, jaký vliv by mělo přísné oddělení spotřebitelského práva od obecného smluvního práva na vývoj spotřebitelských smluvních ujednání a zásad na straně jedné a na obecné smluvní ujednání a zásady na straně druhé. Názory na tuto problematiku se různí. Na jedné straně je možné, že pravidla na ochranu spotřebitele obsažená v občanském zákoníku budou interpretována na základě tradičních obecných pravidel (tedy ne ve prospěch spotřebitele). Na straně druhé je ale zase možnost, že začleněním pravidel na ochranu spotřebitele do občanského zákoníku dojde k rozšíření opatření ve prospěch spotřebitele (a tedy i celé společnosti) do obecných principů soukromého práva. Více k tomu DAMM, R. Verbraucherrechtliche Sondergesetzgebung und

Privatrechtssystem. Juristenzeitung, 1978, č. 33, s. 176; GILLES, P. Zur neueren Verbraucherschutzgesetzgebung in ihrem Verhaeltnis zum klassischen Privatrecht. Juristische Arbeitsblaetter, 1980, s. 6.

[21] Otázkou však je, zda je toto všechno pravda v případě smluvních vztahů uzavíraných přes internet, kdy spotřebitel má naopak dostatek času a prostoru k ověření si jednotlivých informací. Někteří autoři tento jev označují naopak jako „bohatství informací“ – viz COTEANU, C. Cyber Consumer Law and Unfair Trading Practices. Aldershot: Ashgate, 2005, s. 17.

[22] K této rozumné míře ochrany slabší strany přikročil i návrh zák. č. [89/2012](#) Sb. K základním idejím návrhu zák. č. [89/2012](#) Sb. viz např. ELIÁŠ, K. Návrh českého občanského zákoníku: snaha o změnu paradigmat. In LAZAR, J. (ed.) Reforma súkromného práva v strednej a východnej Európe. Bratislava: IURA EDITION, 2009, s. 307–327. Ve stejném duchu rovněž BEJČEK, J. Ochrana spotřebitele, nebo i pokrytecky zastřená ochrana věrolomnosti? Právní rozhledy, 2013, č. 13–14, s. 477–482.

[23] Dále např. náleží Ústavního soudu ČR ze dne 12. května 2004, sp. zn. I. ÚS 167/04.

[24] Nález Ústavního soudu ČR ze dne 15. června 2009, sp. zn. I. ÚS 342/09.

[25] K tomu více WILLET, Ch. Fairness in Consumer Contracts. The Case of Unfair Terms. Aldershot: Ashgate Publishing Ltd, 2007, s. 37.

[26] TRATAR, B. Lidská důstojnost jako projev svobody v oblasti soukromého práva. Právník, 2008, č. 4, s. 361–370.

[27] K vlivu ekonomického přístupu (nejen) ve spotřebitelském právu srov. BEJČEK, J. Ekonomický přístup k (soukromému) právu. In HURDÍK, J., FIALA, J., SELUCKÁ, M. Tradice a inovace v občanském právu. Brno: Masarykova Univerzita, 2007, s. 78 a násl.

[28] K tomu např. CIRÁK, J. Vymožitelnost spotřebitelských práv v kontexte úpravy nekalých klauzúl v spotřebitelských zmluvách. In URBANSKÁ, G. (ed.) Zborník z medzinárodnej konferencie v kontexte vymožitelnosti práva v Slovenskej republike [online]. Pezinok: Justičná akadémia Slovenskej republiky, 2009, s. 33. Dostupný na [www](#), k dispozici >>> [zde](#). [cit. 2011-01-15]; MACKAAY, E. The Economics of Civil Law Contract and of Good Faith, s. 6 [online]. Dostupný na [www](#), k dispozici >>> [zde](#). [cit. 2011-03-01].

[29] K rozdílu v nákladech při kogentní a dispozitivní úpravě viz MACKAAY, E. The Economics of Civil Law Contract and of Good Faith, s. 8, 9 [online]. Dostupný na [www](#), k dispozici >>> [zde](#). [cit. 2011-03-11].

[30] K tomu shodně ONDREJOVÁ, D. Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 43., která uvádí, že „je potřeba najít určitou rovnováhu v regulaci (ochrany spotřebitele – doplnila autorka), aby se z oné ‚slabosti‘ nestal určitý druh ‚síly‘.“

[31] PELIKÁNOVÁ, I. Aktuální otázky obligačního práva a jeho kodifikace v evropském i českém kontextu. Právní rozhledy, 2007, č. 18, s. 659.

[32] Wilhelmsson to označuje za „social force majeure“. WILHELMSSON, T., WILLET, CH. Unfair terms and standard form contracts. In HOWELLS, G., RAMSAY, I., WILHELMSSON, T., KRAFT, D. Handbook of Research on International Consumer Law. Cheltenham: Edward Edgar Publishing Limited, 2010, s. 159, 178.

[33] WILHELMSSON, T., WILLET, Ch. Unfair terms and standard form contracts. In HOWELLS, G., RAMSAY, I., WILHELMSSON, T., KRAFT, D. Handbook of Research on International Consumer Law. Cheltenham: Edward Edgar Publishing Limited, 2010, s. 159.

Další články:

- [LEAGLE.ONE: Triangle Family Office #14: Největší riziko bohatství? Když každý radí správně – ale nikdo neřídí celek](#)
- [Lukáš Vacek a Peter Perniš novými vedoucími advokáty Aegis Law](#)
- [endors staví advokacii na pozornosti již deset let. Výročí oslaví 10 událostmi pro klienty](#)
- [Mezinárodní advokátní kancelář bpv BRAUN PARTNERS slavila 20 let](#)
- [LEAGLE.ONE: Triangle Family Office #13: Jak investují lidé, kteří chtějí majetek nejen vytvořit, ale i ochránit](#)
- [LEAGLE.ONE: Triangle Family Office #12: Skrytá slabina úspěchu: zakladatelský paradox v řízení bohatství](#)
- [Prémiový rezidenční komplex Bakers Court přináší na realitní trh komfortní bydlení s 5* službami](#)
- [ESG Simple jako praktická opora pro ESG reporting malých a středních podniků](#)
- [Partner BBH Tomáš Sedláček obdržel prestižní ocenění „Lawyer of the Year“ na IFLR Europe Awards 2026 v Londýně](#)
- [LEAGLE.ONE: Kdo pomůže dětem vybrat správnou cestu, když dnešní profese zítra nemusí existovat?](#)
- [Jindřich Fuka novým advokátem Aegis Law](#)